

PRESSEMATERIALE

ET CIVILISERET LAND

En dokumentarfilm af Nanna Frank Møller

Biografpremiere på CPH:DOX 6. Nov. kl. 17:00 i Grand Teatret, efterfulgt af debat.

Panel: *Frederik Harhoff* - forhenværende dommer ved det internationale krigsforbrydertribunal for Jugoslavien (ICTY), *Claus Juul* - juridisk konsultet i Amnesty International, *Anders Kærgaard* - Whistleblower i Irak-tortursagen, *Jørgen Lange Thomsen* – Retsmediciner og instruktør, *Nanna Frank Møller*. Moderator: *Jakob Sheikh*, Journalist på Politiken.

Øvrige visninger på CPH:DOX: 10. nov. kl. 21.30 i Park Bio og 12. nov. kl. 14.30 i Empire Bio.

Et Civiliseret land er nomineret til CPH:DOX F:ACT Award

F:ACT AWARD er dedikeret til film i feltet mellem dokumentarisme og dybdegående journalistik. Med *F:ACT AWARD* ønsker CPH:DOX at honorere det ofte tids- og ressourcekrævende arbejde i en genre, der på en gang er truet af kortere deadlines og samtidig er i voldsom, kreativ vækst. 12 film er nomineret til prisen.

Pressekontakt: Mira Bach, 3112 1003, mb@michauplus.dk

Pressemateriale kan downloades på: <http://madeincopenhagen.dk/da/press>

Instruktør: Nanna Frank Møller

Producer: Helle Faber

Producent: Made in Copenhagen

Varighed: 71 min

made in
**COPEN
HAGEN**

MICHAU⁺

INDLEDNING	2
KORT SYNOPSIS	3
SYNOPSIS	3
KREDITERINGER:	3
INSTRUKTØRINTENTION	4
FILMENS MEDVIRKENDE	5
RETMEDCINEREN	5
ADVOKATEN	5
WHISTLEBLOWEREN	5
INSTRUKTØR BIOGRAFI	5
FAKTA-ARK	7
FORLØBET I IRAK-SAGEN KORT FORTALT	7
IRAK TORTURSAGER, VED ADVOKAT HARLANG	8

Indledning

Et Civiliseret Land fortæller historien om 11 irakiske torturofre; en retsmedicinere; en indigneret advokat og en whistleblower der ofrer alt for at få sandheden frem i lyset, da det danske forsvar mørklægger bevismaterialerne. Alle parter mødes i en historisk sag, om den danske stats ansvar for påstået tortur, under Irak-krigen i november 2004.

Nanna Frank Møllers *Et Civiliseret Land* stiller skarpt på det danske demokratis tilstand og sætter spørgsmålstejn ved vores selvforståelse; som dem der altid gør godt - selv når vi går i krig - som et forgangsland for overholdelsen af menneskerettighederne, forankret i tilliden til vores folkevalgte politikere og et uvildigt retssystem.

For spørgsmålet er hvor vi kan vende os hen, hvis vi oplever at sandheden er ilde hørt, når vores eget land er under anklage og det i sidste ende er det politiske systems benspænd, der krænker retssikkerheden?

Kort synopsis

I 2003 går Danmark i krig i Irak. 8 år senere anlægger 11 civile irakere sag mod den danske stat. De siger at danske soldater overgav dem til tortur. Men er staten villig til at se på sin egen rolle i sagen?

Synopsis

Jørgen Lange Thomsen er retsmedicinere. Han undersøger de døde og fastslår, hvordan de har afsluttet livet. Det er en håndfast videnskab, hvor Jørgen, gennem sine undersøgelser, ofte er i stand til at nå frem til et facit.

I oktober 2011 bliver Jørgen Lange Thomsen engageret til en sag som stiller andre krav til hans profession. Han skal undersøge en gruppe levende irakere og afgøre om de har været udsat for tortur, for en international menneskerettighedsorganisation. Pludselig befinder Jørgen sig midt i en spektakulær sag af stor politisk betydning, da Jørgens resultat bliver afgørende for, om der skal rejses en sag mod den danske stat for krigsforbrydelser under Irak-krigen.

Som Jørgens modstykke er den indignerede og dybt engagerede advokat Christian Harlang. Mens Jørgen med stor samvittighed og tvivl leder efter sandheden i de krigstraumatiserede irakere sind og kroppe, afventer Christian Harlang de retsmedicinske resultater med stor spænding. Da Jørgen Lange Thomsens rapport viser at irakerne har været udsat for tortur, har Christian Harlang løftet den nødvendige bevisbyrde for at indlede en historisk sag mod Forsvarsministeriet, en sag som skal vise sig at møde massiv modstand fra det politiske system og mørklægning af bevismaterialer fra det danske forsvar.

Midt i forløbet træder efterretningsofficer Anders Kærgaard ind på scenen, som Whistleblower, og så tager sagen endnu en dramatisk drejning. Anders Kærgaard ofrer alt, for at få sandheden frem i lyset, men ender selv på anklagebænken.

Gennem retsmedicineren, som objektivitetens vogter, kommer vi i Nanna Frank Møllers film helt ind i hjertet af en delikat sag, hvor mange interesser er i spil. Vi får et unikt indblik i hvor skrøbelig sandheden er og hvor vanskeligt det er at bevare neutraliteten og det etiske overblik under politisk pres, selv i et civiliseret land, som som bryster sig af at være et af de stærkeste demokratier i verden.

Krediteringer:

Spillelængde: 71 min /58 // Produktions år: 2014

Medvirkende: Jørgen Lange Thomsen, Christian Harlang, Anders Kærgaard

Instruktør: Nanna Frank Møller

Manuskriptforfatter: Rasmus Heisterberg, Nanna Frank Møller

Producer: Helle Faber

Co-producer: Antonio Russo Merenda

Fotograf: Nanna Frank Møller

Klippere: Marlene Billie Andreasen, Nanna Frank Møller

Lyd: Roar Skau Olsen

Musik: Uno Helmersen

Produceret i samarbejde med:

DR, Det Danske Filminstitut, Undervisningsministeriet, Knowledge Network, UR, SFI, Media & Ginesta Film

Instruktørintention

Da jeg startede med at lave denne film ville jeg fortælle en historie om det menneskelige mørke, der transformeres til menneskeligt lys. Filmens hovedperson retsmedicineren Jørgen Lange Thomsen, udstrålede en intens sorgfuld vrede samtidig med at han hjalp andre mennesker, i sit arbejde med at dokumentere vold. Han opholdt sig dagligt i det rum, kun få mennesker bryder sig om at komme i.

Da Jørgen blev spurgt om han ville undersøge 11 irakiske mænd for tortur, rejste jeg med ham til mellemøsten. Her blev jeg ledt ind i en retsmediciners arbejdsproces med at dokumentere tortur i en faktaverden, hvor alle menneskelige følelser lægges til side, til fordel for det videnskabeligt faktuelle arbejde. Der var ikke meget plads til, i den sammenhæng, at tegne et personligt portræt af et sammensat menneske. Til gengæld blev jeg vidne til 11 mænds fortællinger om ydmygelser og vold begået under genopbygningen af Irak i 2004 og tilbage stod jeg med konklusionen på Jørgens Lange Thomsens undersøgelser. De 11 mænd havde alle været udsat for tortur.

Jeg blev optaget af det vidnesbyrd, der kom frem i undersøgelserne og jeg begyndte at følge det. Hvem kunne bruge det til noget? Hvem afviste det?

De 11 irakere sagsøgte det danske forsvarsministerium og den danske stat svarede igen ved at sige at sagen var forældet. I min naivitet troede jeg at sagen ville blive behandlet forholdsvis hurtigt, enten ved forlig eller domstolsprøvelse. Vi er jo et land, som ikke går ind for tortur. Vi har tilsluttet os internationale konventioner, der byder os at undersøge enhver anklage, hvis der rejses mistanke om tortur. Hurtigt og uvildigt

Min historie tog en helt uventet drejning. Sagen trak ud. Jeg havde forestillet mig at filmen sluttede med vidneafhøringer og landsrettens afgørelse i Bredgade. Og så skulle det vise sig at jeg kun var halvvejs i historien. Jeg stod stadig med spørgsmålet om de 11 irakere og deres sag. *Havde de ret* til erstatning eller havde de ikke? Havde Danmark *et ansvar* eller havde Danmark ikke? Gjorde det retsmedicinske vidnesbyrd en forskel?

Jeg er ikke journalist men instruktør, så jeg fulgte udviklingen i sagen uden selv at påvirke den. Derfor interviewede jeg f.eks. heller ikke ministrene, men jeg forholdt mig til de situationer som de trådte ind i, der havde med sagen at gøre. Hvilke mennesker følte sig kaldet til denne sag? Hvem brugte den og hvem kæmpede imod den? Min film havde udviklet sig til en historie om hvordan et system reagerer, når der rettes en anklage mod det.

Jeg kan ikke lade være at undre mig over hvorfor staten ikke havde behov for at komme til bunds i denne sag. Hvorfor er denne sag ikke blevet realitetsbehandlet ved domstolene? Det kan stadig undre mig, og man kan fristes til at spørge om man i virkeligheden *har* foretaget en undersøgelse af sagen bag lukkede døre, som offentligheden ikke kender til?

Denne film beskæftiger sig ikke med om hvorvidt vi bør gå i krig eller ej. Vi har været i krig. Spørgsmålet er om vi som krigsførende nation vil tage konsekvensen af vores handlinger? Og tage ansvar for vores valg?

Hvis vi ikke evner at tage det ansvar, så må vi blive bevidste om, at det er sådan det er.

Af Nanna Frank Møller 2014

Filmens medvirkende

Retmedcineren

Jørgen Lange Thomsen (1944), uddannet læge i 1970, begyndte sit virke som retsmedicinere i 1972. Professor i retsmedicin siden 1996 på Syddansk Universitet, hvor han også er institutleder. Jørgen har rejst over hele verden i forbindelse med udførelsen af retsmedicinske undersøgelser; bl.a. til New York efter terrorangrebet på World Trade Center i 2001 og til Asien efter tsunamien i 2004, samt til Amman og Beirut i 2011 i forbindelse med nærværende sag om de irakiske torturofre. Jørgen var den første der begyndte at anvende retsmedicin til international dokumentation af tortur, myndighedsvold og øvrige overtrædelser af menneskerettighederne. Han har i øvrigt været redaktør på en række lærebøger om retsmedicin og har omfattende undervisningserfaring, han har bl.a. undervist Irakiske Retsmedicinere for Røde Kors i Geneve og er herudover foredragsholder og forfatter til flere populærvidenskabelige bøger om døden.

Advokaten

Christian Harlang (1953), uddannet cand. Jur i 1979, advokatbestalling i 1982. Fik møderet for højesteret i 1990. Advokat Harlang er kendt for at have anlagt en række principielle sager. Anlagde i september 2011 den første erstatningssag mod det danske Forsvarsministerium. Sagen føres på vegne af en person, der indtil sin tilbageholdelse og efterfølgende tortur havde boet hele sit liv i Basra i det sydlige Irak. Efterfølgende er øvrige 22 sager blevet anlagt, således at der pr. februar 2013 er i alt 23 domstolssager. I december 2013 blev sagen afvist i Østre Landsret. Højesteret stadfæstede 24. oktober Østre Landsrets kendelse, i forhold til om sagen er retmæssigt afvist.

Whistlebloweren

Anders Kærgaard var efterretningsofficer i Irak i 2004-2005 og var med til at planlægge og fuldføre Operation Green Desert den 25. November 2004. Anders Kærgaard har siden været projektansat i hhv. forsvarrets efterretningstjeneste, og som projektofficer i hæren, med ansvar for uddannelse af enheder til Afghanistan i 2005 og 2006. Fra 2006-2009 var Anders Kærgaard projektleder på etableringen af Koldkrigsmuseum Stevnstørt. I 2010 projektofficer på Hjemmeværnets indsats i Afghanistan, hvor han arbejdede med udvælgelse og rekruttering, samt daglig ledelse af bevogtningsdeling til indsættelse i Helmand. Sideløbende med sin karriere indenfor det danske forsvar, har Anders Kærgaard taget en kandidatgrad i Historie på Københavns Universitet. I oktober 2012 sprang Anders Kærgaard ud som Whistleblower i Irak-tortursagerne.

Instruktør biografi

Nanna Frank Møller (1972), debuterede som dokumentarfilminstruktør i 2007. Et Civiliseret land er Nanna Frank Møllers 5 film. Nanna Frank Møller er oprindeligt uddannet filmklipper fra Den Danske Filmskole i 1999. Hun har siden da klippet en lang række danske film. Inden da havde hun studeret på hhv. London International Film School og Københavns Universitet hvor hun læste tjekkisk Filologi og teatervidenskab.

2014	"Et Civiliseret Land" 70 min. dokumentar Made in Copenhagen
2009	"Shanghai - Space" 60 min. Bastard Film
2008	"En Feminin Dreng" 40 min. dokumentar. Bastard Film

- 2008 "Let's Be Together" 80 min. Dokumentar. Bastard Film
Robert nominering for bedste lange dokumentar.
- 2007 "Someone Like You" 60 min. dokumentar. Barok Film
Grand Prix Odense Film Festival
Talent Dove Mediestiftung Sparkasse Leipzig, Leipzig Film Festival

Som klipper (udvalgte titler) :

- 2014 "Et Civiliseret Land" af Nanna Frank Møller, dokumentar,
Made in Copenhagen
- 2012 "Identitetstyveriet" af Max Kestner, dokumentar, Globus Film Aps
- 2011 "You and Me Forever" spillefilm af Kaspar Munk, Nimbus Film.
- 2010 "Nogle gange kommer vinteren om natten" novellefilm af Lærke Lauts,
Nimbus Film.
- 2010 "Fever" dokumentar af Phie Ambo, Danish Documentary.
- 2009 "De Nøgne fra Sct. Petersborg" dokumentar af Ada Bligaard Søby
- 2009 "Hold om Mig" spillefilm af Kaspar Munk, Nimbus Film
- 2007 "Klanteskoven" fiktion af Rumle Hammerich
- 2006 "Mig & Dig" dokumentar af Max Kestner.
- 2006 "The World in Denmark" dokumentar af Max Kestner
- 2005 "Menneskenes Land, Min film om Grønland" dokumentar af Anne Wivel.
- 2005 "En Gal, En Elsker eller En Poet" dokumentar af Anne Wivel.
- 2004 "Bag Det Stille Ydre" spillefilm af Martin Schmidt
- 2004 "This Is Me Walking" fiktion af Ulrik Wivel.
- 2004 "Min Fars Sind" dokumentar af Vibe Mogensen
- 2003 "Nede På Jorden" dokumentar af Max Kestner
- 2003 "Rejsen På Ophavet" dok/fiktion af Max Kestner
- 2000 "Escape, Flugten fra Ensomheden" fiktion af Kim Bodnia
- 2000 "Danser" dokumentar af Ulrik Wivel
- 2000 "Radiofolket" dokumentar af Dorte Høeg Brask
- 1999 "Indien" fiktion af Pernille Fischer Christensen

Kort om Made in Copenhagen

Produktionsselskabet blev stiftet i 2010 af producer Helle Faber, som også står for firmaets daglige drift. Selskabets tidligere produktioner tæller blandt andet de prisvindende film; Krigerne Fra Nord, The Dark side of Chocolate og Putins Kiss.

Fakta-ark

Forløbet i Irak-sagen kort fortalt

Kilder: Ritzau, Politiken, Information, Berlingske og Ekstrabladet

Den 25. nov 2004 fuldførte danske, engelske og irakiske styrker Operation Green Desert i Irak, under dansk ledelse. 36 civile Irakere blev anholdt og overleveret i irakisk politisk varetægt. Få uger efter skrev den irakiske avis Al-Manarah at fangerne var blevet udsat for tortur. Daværende statsminister, Anders Fogh Rasmussen afviste påstandene som grundløse (Statsministerens pressemøde 07/12/2004).

7 år senere stævner advokat Christian Harlang Forsvarministeriet på vegne af en af de civile Irakere. Og en langstrakt historisk sag mod den danske stat tager sin begyndelse!

* **13. september 2011** stævner en irakisk fange den danske stat for at have været medansvarlig for, at han under en dansk ledet operation i det sydlige Irak, Operation Green Desert, 25. november 2004 blev udsat for krænkelser, som danske soldater angiveligt medvirkede til, og senere for tortur i et irakisk fængsel (Kilde:Ritzau).

Siden har otte andre irakere lagt sag an mod Forsvarsministeriet i hhv. dec. 2011 og marts 2012. (Kilder: Information 30/12/2011, 16/03/2012 <http://www.information.dk/289088> , <http://www.information.dk/296203>)

***28. september 2012** afleverede irakernes advokat, Christian Harlang, yderligere to stævninger, så i alt 11 irakere har sager kørende mod Danmark ved Østre Landsret (Kilde:Ritzau).

* **18. oktober 2012** står tidligere efterretningsofficer Anders Kærgaard frem i Ekstra Bladet med videooptagelser, der viser, at danske soldater ser til, mens irakiske sikkerhedsstyrker slår og sparker civile irakere under Operation Green Desert. (Kilde: Ritzau + ekstra bladet 18/10/2012: <http://ekstrabladet.dk/nyheder/samfund/article4789315.ece>)

* Samme dag beder daværende forsvarsminister Nick Hækkerup (S) forsvarschefen om at se på sagen og opfordrer andre soldater til at stå frem med videoer (Kilde:Ritzau).

* **19. oktober 2012** hævder tidligere reserveofficer og tolk Jamal Hammoud over for flere medier, at han stod ved siden af Anders Kærgaard og Kærgaards chef, oberst John Dalby, da de fik besked om, at irakerne "fik en ordentlig omgang høvl" under operationen i 2004 (Kilde:Ritzau).

* Samme dag iværksætter forsvarschef Peter Bartram en tilbundsgående undersøgelse af de faktiske forhold i sagen, og forsvaret opretter en hotline, hvor nuværende eller tidligere soldater, der ligger inde med videoer eller viden om operationen, kan melde sig (Kilde:Ritzau).

* **24. oktober 2012** tilbyder de 11 irakere at indgå forlig med Forsvarsministeriet. De er villige til at droppe sagen mod en undskyldning og 50.000 kroner i erstatning (Kilde:Ritzau).

* Forsvarsministeren afviser tilbuddet om forlig, da han ønsker, at sagen bliver fuldt opklaret (Kilde:Ritzau).

* **28. december 2012** stævner yderligere 12 irakere den danske stat for overgreb begået i forbindelse med operation Green Desert. Ifølge advokat Christian Harlang er det de irakere, som ses i de videooptagelser, som den tidligere efterretningsofficer Anders Kærgaard offentliggjorde i oktober (Kilde:Ritzau).

4. april 2013 – *Whistleblower, Anders Kærgaard idømmes af Københavns Byret ugebøder af 500 kr. i 6 måneder, fordi han ikke vil udlevere navnet på den kollega der gav ham det omtalte videobånd*
<http://politiken.dk/indland/ECE1936533/aabenmundet-officer-faar-boeder-for-at-klappe-i-om-hemmelig-video/>

18. april 2013 – Anders Kærgaard kærer Byrettens dom til Østre Landsret

<http://politiken.dk/indland/ECE1948578/officer-protesterer-til-landsret-over-tvangsboeder/>

* **23. maj 2013** fastslår forsvarschef Peter Bartram, at det er "overvejende sandsynligt", at det var danske soldater, som stod bag det omstridte filmklip fra Operation Green Desert(Kilde:Ritzau).

* Efter en større undersøgelse afleverer forsvaret en redegørelse til forsvarsministeren. I redegørelsen beklager forsvaret, at der tidligere er givet forkerte svar, når der er blevet spurgt til, om de danske soldater har filmet under Operation Green Desert(Kilde:Ritzau).

25. juni 2013 – Østre Landsret stadfæster København Byrets dom i Anders Kærgaards sag.

<http://www.b.dk/nationalt/auditoerer-vil-tvinge-whistleblower-til-at-afsloere-kollega>

3. september 2013 – Procesbevillingsnævnet afviser at føre Anders Kærgaards sag til Højesteret. Anders Kærgaard bliver dermed den eneste der bliver straffet i sagen om Green Desert.

<http://ekstrabladet.dk/nyheder/samfund/article4535834.ece>

* **17. september 2013** finder Højesteret, at irakernes dårlige økonomi, hvis de ikke får fri proces, reelt vil afskære dem fra de anlagte sager mod forsvaret. "Højesteret fritager de 11 for at stille sikkerhed for sagsomkostningerne". Hermed underkender Højesteret Østre Landsret og Kammeradvokaten(Kilde:Ritzau).

* **3. December 2013:** Procesbevillingsnævnet afviser at give irakerne fri proces. Begrundelsen er Forsvarsministeriets forældelsesindsigelse (Kilde:Ritzau).

(Kilde:/ritzau/)

23. december 2013: Landsretten afviser 23 Irakers retssag mod danmark. Advokaten mødte ikke op i retten. Kilde: Politiken (23/12/2013: <http://pol.dk/2167073>)

14. april 2014 – Procesbevillingsnævntet giver de 23 Irakere tilladelse til at appellere Østre Landsrets beslutning om at afvise retssagen om påstået tortur. Dermed skal Højesteret tage stilling til, om landsretten traf en rigtig afgørelse ved i december at afvise sagen (Kilde: Politiken, 14/04/2014, <http://pol.dk/2263655>)

24. oktober 2014: Højesteret afgiver kendelse og stadfæster Østre Landsrets kendelse af 23. December.

Irak tortursager, ved advokat Harlang

Informationer om Irak tortursagerne, ved Advokat Harlang kan findes her: <http://iraktortursager.dk/>

- [Processkrifter](#)
- [Bilag](#)
- [Retsbogsudskrifter](#)
- [Korrespondance](#)
- [Film](#)
- [Sikkerhedsstilling](#)
- [Presseklip](#)
- [Pressemeddelelser](#)
- [Britiske sager](#)
- [Kæremål](#)
- [Ulige procesvilkår \(Ikke-fri proces & Kammeradvokatens salærer\)](#)